

HET PAARDENDIEET: VULLEN OF VOEDEN?

DRS. ANNETTE VAN WEEZEL ERRENS

Paardachtigen leven ruim 50 miljoen jaar op de aarde en evolueerden ongeveer 5 miljoen jaar geleden tot het geslacht Equus, waar ons moderne paard van afstamt. Zo'n 6000 jaar geleden gingen mens en paard langzaam maar zeker samenleven en ontstond het gedomesticeerde paard. Door de industriële revolutie veranderde het gebruik van dit edele dier in onze westerse samenleving na de Tweede Wereldoorlog van werkpaard naar sport- en gezelschapspaard. De veredeling van gewassen had daarnaast grote invloed op de voeding van het paard. Het steppedier – dat zichzelf oorspronkelijk voerde met kruiden, takjes en vezelrijke grassen, die laag in voedingswaarde waren, en in groepsverband de hele dag bewoog over de steppe – moet het in de gangbare paardenhouderij doen met een voedingspatroon waarvoor zijn lichaam niet lijkt te zijn gemaakt. Ondanks onze fanatieke pogingen door selectie in de fokkerij heeft het paard zich niet goed weten aan te passen aan onze moderne landbouw.

Het tegenwoordige paard heeft een eenzijdig dieet, dat bestaat uit zeer eiwit- en suikerrijke raaigrassen van matig tot niet bemeste weides. Het mag dan geregeld stilstaan in een box van 3 bij 3 meter in een paar uur per dag zijn voer opeten, zonder dat het goed contact kan maken met soortgenoten. Vaak geven we er nog een krachtvoer bij, dat doorgaans vergelijkbaar is met chips en koekjes. Veel paarden voelen zich

niet gelukkig bij deze manier van huisvesten. Dat laten ze ons ook zien. Wat wij vaak stalondeugden noemen – stereotiep gedrag zoals weven, kribbebijten en onvriendelijkheid – en problemen in het maag-darmkanaal, zoals bijvoorbeeld maagzweren, zijn signalen van hun ongenoegen.

PAARDENWELZIJN EN GOEDE VOEDING GAAN HAND IN HAND

Momenteel is er gelukkig veel maatschappelijke discussie gaande over het houden en het welzijn van dieren. De 5 vrijheden van Brambell – een model om dierenwelzijn aan te toetsen – komen in deze discussies vaak voorbij.

De 5 vrijheden van Brambell bestaan uit de volgende onderdelen:

- Dieren zijn vrij van honger en dorst. Ze hebben gemakkelijk toegang tot vers water en een adequaat rantsoen. Voor paarden betekent dit voldoende geschikt ruwvoer met de juiste aanvullingen en maximaal 6 uur zonder eten.
- Dieren zijn vrij van ongemak. Ze hebben een geschikte leefomgeving, inclusief onderdak en een comfortabele rustplaats. Paarden hebben te allen tijde schuilgelegenheid en voldoende ruimte om te kunnen bewegen.
- Dieren zijn vrij van pijn, verwonding en ziekte. Er is sprake van preventie in de zin van wormmanagement, vaccinaties,

hoefverzorging etc. Ook is er bij veterinaire problemen een snelle diagnose en effectieve behandeling.

- Dieren zijn vrij van angst en stress. Er is zorg voor voorwaarden en behandelingen die geestelijk lijden voorkomen. Paarden zijn vrij van stereotiep gedrag. Ook bepaalde trainingsmethoden kunnen stress en angst geven.
- Dieren zijn vrij om normaal gedrag te vertonen. Ze hebben voldoende ruimte, goede voorzieningen en gezelschap van soortgenoten. Paarden zouden zich dagelijks minimaal vier uur vrijelijk moeten kunnen voortbewegen met soortgenoten.

Omdat een goed voermanagement veel invloed heeft op het paardenwelzijn zal hier in dit artikel meer op worden ingegaan. Op de juiste manier voeren, kan veterinaire problemen en stereotiep gedrag voorkomen. Als het paard een geschikte huisvesting heeft, met schuilgelegenheid en mogelijkheid om in groepsverband ruwvoer te eten en daarbij ook nog een prettige manier van trainen, zijn we een heel eind op de goede weg.

HOE MOET DAT DAN, EEN PAARD GOED VOEDEN?

Laat je paard niet teveel suiker snoepen

Overconsumptie van verteerbare koolhydraten (suikers en zetmeel) en eiwitten komt tegenwoordig

veelvuldig voor bij paarden. Het overgrote deel van paarden in Nederland wordt recreatief gehouden. Uit de algemeen geadviseerde hoeveelheid ruwvoer (1,5% van het lichaamsgewicht aan droge stof (DS) met een gemiddelde EWPa (Energie Waarde Paard) van 0,67 en maximaal 10 tot 12% suiker) kan een paard in ieder geval voldoende energie halen tot dagelijks een uur M-niveau dressuur. Veel paarden halen die hoeveelheid inspanning niet en krijgen dus teveel energie binnen. Dit is de grootste reden waarom het merendeel van de paarden in Nederland te dik is. Dit kan gezien worden als een welzijnsaantasting, omdat dit ziekten in de hand werkt.

De snel afbreekbare koolhydraten worden in de dunne darm als glucose opgenomen in de bloedbaan. Indien daar geen verbruik (arbeid, dracht en lactatie) tegenover staat, zullen paarden te zwaar worden. Logischerwijs heeft dit een negatief effect op het bewegingsstelsel, zoals verhoogde kans op kreupelheden. Verder maakt dit ze gevoelig voor insulineresistentie, zeer pijnlijke hoofbevangenheid en andere suiker gerelateerde aandoeningen.

De voedingspiramide voor paarden © Equilin

ADVIES:

Paarden met suikers overvoeren door onbeperkt ruwvoer te geven komt geregeld voor. Laat een analyse maken van je ruwvoer om te weten hoeveel suiker en energie erin zit.

In tegenstelling tot wat veel mensen denken, zijn melasse en granen niet zo spannend als we het bij kleine hoeveelheden houden. Juist ruwvoer van onbemest land kan zeer hoge suikergehaltes hebben, soms wel tot 20%. Dat betekent dat een paard zo'n 2,5 kg suiker eet als hij bijna onbeperkt ruwvoer krijgt. Geschikter ruwvoer bevat dan 1 tot 1,5kg suiker. Geheel suikervrij voeren lukt dus nooit en de grote suikerwinst zit in het juiste ruwvoer en het minimaliseren van krachtvoer, niet in de zoektocht naar een melassevrije hoog geconcentreerde mineralen aanvulling.

Teveel koolhydraten verstoren de vetzuurhuishouding

Een teveel aan langzaam verteerbare koolhydraten geeft nog een ander groot probleem. Koolhydraten die niet worden opgenomen in de dunne darm of niet afbreekbaar zijn, zoals fructaan, worden in het spijsverteringskanaal door de slechte bacteriën afgebroken tot melkzuur.

Dit verlaagt direct de zuurgraad van de darminhoud, hetgeen de darmflora verstoort.

Dit is ongewenst omdat het de productie van vetzuren uit vezels door de goede darmbacteriën vermindert. Vetzuren zijn een gunstige energiebron voor het paard. Door een te lage pH in de blinde en dikke darm is deze energiebron niet of slecht beschikbaar voor het paard.

Een teveel aan koolhydraten, maar ook antibiotica, ziekte of bijvoorbeeld beschimmeld voer verstoren de darmflora. Als een paard niet goed kan kauwen, of bijvoorbeeld door een wormbesmetting, zijn voedingsstoffen niet goed uit het voer kan opnemen, treedt er ook een verstoring op in de darmflora. Gevolgen kunnen zijn dat je paard minder looplust krijgt of moeilijk op gewicht te krijgen is. Daarnaast geeft het allerlei problemen in het maagdarmkanaal, met als gevolg dunne mest, koliekverschijnselen, hoofbevangenheid en op lange termijn problemen met de vacht en hoeven. Supplementen voeren zolang de darmflora niet in balans is, is verspild geld omdat voedingsstoffen niet goed worden opgenomen.

ADVIES:

Paarden met een te zure darminhoud voelen zich niet fijn. Voorkom dit door ze niet te energierijk te voeren.

Eenzijdig grasaanbod van voedingsarme bodems leidt tot mineralen tekorten

Het gangbare ruwvoer in Nederland komt voornamelijk van oude koeienweides met alleen raaigrassen. Dit ruwvoer is niet alleen te suikerrijk. Het heeft doorgaans tekorten aan selenium, koper, zink en natrium (zout) en geregeld een extreem hoog ijzergehalte. Vers gras bevat in de regel voldoende vitamine E, maar in hooi is het onvoldoende aanwezig. Het is niet zo vreemd dat paarden en pony's die uitsluitend ruwvoer

gevoerd krijgen, vroeg of laat tegen gezondheidsproblemen aanlopen.

ADVIES:

Dagelijks extra voerbeurten met meer goed verteerbaar ruwvoer in combinatie met een goed opneembaar mineralen supplement is een beter idee dan kilo's krachtvoer bijvoeren als het paard te mager is, of meer energie nodig heeft.

Als we niet zeker weten dat ons ruwvoer voldoet aan de benodigde voedingswaardes, en dit kunnen we alleen aan de hand van een analyse bepalen, is het noodzaak om in ieder geval de mineralen en bij gedroogd ruwvoer vitamine E te supplementeren. Op basis van de gemiddelde geanalyseerde waardes blijkt dat een paard minimaal 2,5 kilo krachtvoer zou moeten krijgen om de basisbehoefte aan mineralen te dekken. Een dergelijke hoeveelheid krachtvoer levert echter veel te veel energie en daarmee dezelfde gezondheids- en gedragsproblemen die we reeds eerder in dit artikel bespraken. Krachtvoer is duidelijk niet het antwoord op het vitaminen- en mineralentekort. Een hoog geconcentreerd, goed opneembaar vitaminen- en mineralensupplement kan wel uitkomst geven.

De juiste aminozuren en vezels houden je paard gezond

Raaigrassen kunnen veel eiwitten bevatten, zeker als het land bemest is, maar missen voldoende hoeveelheden essentiële aminozuren, nodig voor de spieren en zeer veel enzymfuncties. Aminozuren zijn de bouwblokken van eiwitten. Veel aminozuren kan een paard zelf maken. Essentiële aminozuren moet een paard echter uit zijn voeding halen, omdat zijn lichaam ze niet zelf aan kan maken. Extra eiwitten bijvoeren omdat het in het ruwvoer

erg variabel kan zijn en moeilijk in te schatten is, is raadzaam. Goede eiwitten zitten bijvoorbeeld in luzerneblad en soja.

Geschikt paardenvoer is vezelrijk. Vezels zijn de grondstoffen voor de opneembare vetzuren welke door de goede darmbacteriën worden gevormd in de blinde en dikke darm. Dit is het originele energiesysteem van het paard! Daarnaast zijn vezels, in combinatie met beweging, belangrijk voor een goede darm-passage. Indien ruwvoer daarentegen te grof is en veel lignine (houtstof uit o.a. takken en stro) bevat, wordt het zwaarder verteerbaar en kan het tot verstoppingen leiden. De vezel en bacterie samenstelling van ruwvoer is erg belangrijk en daardoor ook gelukkig steeds vaker onderwerp van wetenschappelijk onderzoek.

ADVIES:

Analyseren of je ruwvoer voldoende mineralen en energie bevat, zorgt ervoor dat je aanvullende maatregelen kunt nemen. Dat voorkomt een hoop ellende.

Paardenvoeding, meer dan vulling

Het mag duidelijk zijn dat het tot een enorme verbetering zou leiden als de paardenhouderij zich zou richten op het verbouwen van geschikt ruwvoer voor paarden en afstapt van het hoogwaardige raaigras, dat ooit is ontwikkeld voor koeien met het streven 40 liter melk per dag te produceren. Daarnaast kunnen we het welzijn van paarden enorm verbeteren door het voer op een andere manier aan te bieden. We hebben het dan over het geven van geschikt ruwvoer verdeeld over minimaal 14 uur per dag met maximale tussenpozen van 6 uur. Dit is een welzijnsnorm en vermindert, naast stereotiep gedrag,

ook maagzweren. Veel (sport) paarden hebben te kampen met maagzweren door stress, medicatie maar zeker ook een verkeerde manier van voeren. Slowfeeder systemen bieden mogelijkheden om de boel te vertragen bij te rijk ruwvoer of erg gulzig etende of te dikke paarden, maar helaas zitten daar ook nadelen aan. Denk hierbij aan voortdurend eten in een onnatuurlijke houding en slijtage van voortanden. Het mag duidelijk zijn, het is allemaal nog niet zo eenvoudig. Echter, het feit dat tegenwoordig steeds meer aandacht en vraag voor geschikte paardenvoeding is, laat zien dat steeds meer paardenmensen het welzijn van het paard belangrijk vinden. En dat is goed nieuws!

Annette van Weezel Errens, eigenaar en ontwikkelaar van Equilin en Caring Vet, is in 2004 afgestudeerd aan de faculteit diergeneeskunde met een vrije

studierichting. Vele bijbaantjes als groom in bijna alle hippische disciplines en haar afstudeeronderwerp Ethiek en doping in de paardensport hebben haar geïnspireerd om zich te verdiepen in de preventieve diergeneeskunde.

Equilin is ontstaan uit paardenliefde, het idealisme voor een mooiere wereld en de fascinatie voor veterinaire kennis. In de voedingsindustrie is nog veel innovatie mogelijk. Goed uitgebalanceerde aanvullingen van het ruwvoer kunnen wezenlijke effecten hebben op het welzijn van het paard. Equilin ontwikkelt veterinaire voeding en supplementen die paarden daadwerkelijk ondersteunen bij eventueel herstel en om het lichaam gezond te houden. Daarnaast is het verbreden en overbrengen van kennis over de aard van het paard een doelstelling van Equilin.

www.equilin.eu

Daarom kiest u voor Equilin

- Op basis van de laatste wetenschappelijke inzichten
- Natuurlijke grondstoffen van de beste kwaliteit
- GMP+ en FSA gecertificeerd

nieuw
PRODUCT!

MAAK KENNIS MET ONZE NIEUWE
OPFOKFORMULE, **EQUILIN GROW.**

Profiteer van de tijdelijke **introductiekorting**
van € 5,- per zak

VETERINAIRE VOEDING, UIT LIEFDE VOOR UW PAARD
Omdat alle paarden goud verdienen!